

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet (SOU 2022:34) I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning

Dnr U2022/02457

Sammanfattning

Skolverket tillstyrker eller har inget att invända mot flertalet av de förslag och bedömningar som finns i betänkandet. Så här sammanfattas Skolverkets ställningstaganden kring utredningens förslag och de bedömningar som myndigheten har synpunkter på.

5.6.1 Skolverket delar utredningens bedömning att det behöver tydliggöras hur nationella yrkespaket kan användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram.

5.6.2 Skolverket delar inte utredningens bedömning att det av myndighetens instruktion framgår en skyldighet att hålla de nationella yrkespaketen uppdaterade. Skolverket har hittills åtagit sig uppgiften på eget initiativ.

5.6.3 Skolverket delar utredningens bedömning att möjligheten att erbjuda nationella yrkespaket inom gymnasieskolans introduktionsprogram behöver ytterligare implementering.

5.6.4 Skolverket tillstyrker utredningens förslag om en definition av yrkespaket på introduktionsprogrammen och den harmoniering mellan skolformerna den innebär.

5.6.5 Skolverket ser i grunden positivt på utredningens bedömning av hur elevers utbildning enligt nationella yrkespaket ska dokumenteras. Här finns samtidigt vissa juridiska begränsningar som försvårar vidareutveckling av statistik om yrkespaket.

5.6.6 Skolverket tillstyrker utredningens förslag att yrkesutbildning på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan ska ingå i samverkan i lokala programråd, men myndigheten delar inte bedömningen att Skolverket behöver ges ett särskilt uppdrag att följa upp arbetet i de lokala programråden.

5.6.7 Skolverket delar inte utredningens bedömning att ytterligare reglering av introduktionsprogrammen behöver utredas. Myndigheten framhåller samtidigt behovet av att utveckla programmens funktion.

6.6.1 Skolverket avstyrker utredningens förslag om att införa en skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal.

6.6.2 Skolverket delar utredningens bedömning när det gäller behov av översyn av läroplanen rörande samverkan mellan skolformerna. Skolverket kan överväga hur ett stöd till huvudmännen för övergången mellan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux) kan utformas.

6.6.3 Skolverket tillstyrker utredningens förslag att föra upp bestämmelsen om undantag från behörighetskraven i komvux från förordning till lag.

6.6.4 Skolverket delar utredningens bedömning att elevernas rätt till stöd och elevhälsa i komvux behöver stärkas och att en statlig utredning bör se över detta behov.

6.6.5 Skolverket delar utredningens bedömning att det bör utredas om det finns ett behov av förändrade åldersgränser för det kommunala aktivitetsansvaret.

7.3.1 Skolverket tillstyrker utredningens förslag om att bestämmelserna i skollagen om tillgång till studie- och yrkesvägledning tydliggörs. Eventuella skillnader i begreppsanvändningen bör dessutom ses över.

7.3.2. Skolverket delar delvis utredningens bedömning vad gäller kartläggning och kvalitetsgranskning av stödåtgärder och stödbestämmelser.

7.3.3 Skolverket tillstyrker utredningens förslag om att en förlängd undervisning ska beslutas inom ramen för ett åtgärdsprogram och delar bedömningen att frågan om ersättning för elever som beviljas en förlängd undervisning bör utredas vidare.

7.3.5 Skolverket delar utredningens bedömning att myndigheten bör tydliggöra möjligheterna för gymnasieelever att läsa om en kurs på komvux.

8 Skolverket tillstyrker med kommentarer utredningens förslag gällande ikraftträdande.

Skolverkets synpunkter

5.6.1 Yrkespaketens roll i gymnasieskolan behöver förtydligas

Skolverket delar utredningens bedömning att det behöver tydliggöras hur nationella yrkespaket kan användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram. Skolverket behöver dock inget särskilt uppdrag om detta. I arbetet med de nationella programråden kommer frågan att lyftas och konkretiseras som en naturlig del av myndighetens arbete med branscherna.

Skolverket delar dock inte självklart utredningens bedömning att det i detta arbete bör ingå att klargöra skillnaden i ungdomars anställningsbarhet efter utbildningar enligt nationella yrkespaket respektive studier på nationella yrkesprogram. Att klargöra skillnaderna mellan en elevs yrkeskunnande och kompetenser efter ett genomfört yrkespaket jämfört med en genomförd yrkesexamen är komplicerat då det kan skilja sig markant åt mellan de olika yrkesområdena. Många av yrkespaketen har ett stort poängomfång och ska leda till yrkeskunnande och kompetenser som väl motsvarar och kan likställas med det eleven får på ett nationellt yrkesprogram.¹ Utredningens utgångspunkt verkar vara att det skulle få olika utfall vad gäller anställningsbarhet och etablering på arbetsmarknaden för en elev som läst ett yrkespaket inom ramen för ett introduktionsprogram kontra komvux. Skolverket instämmer inte i denna bedömning.

5.6.2 Framtagande och förvaltning av yrkespaketen

Skolverket delar inte utredningens bedömning att det inom ramen för Skolverkets instruktionsenliga uppdrag ingår ett ansvar för att hålla utbudet av nationella yrkespaket uppdaterat.

Skolverket har hittills åtagit sig uppgiften på eget initiativ och har för avsikt att fortsätta detta arbete. Om regeringen vill tydliggöra yrkespaketens betydelse och säkerställa förvaltningen över tid, skulle det samtidigt kunna övervägas att skriva in denna uppgift i Skolverkets instruktion.

5.6.3 Åtgärder för att öka kunskapen om yrkespaket

Skolverket delar utredningens bedömning att det behövs en fortsatt implementering av möjligheten att erbjuda nationella yrkespaket inom gymnasieskolans introduktionsprogram. Syftet är att öka kunskapen bland huvudmän, rektorer, studie- och yrkesvägledare, elever och arbetsgivare. Så som utredningen beskriver har vissa sådana åtgärder redan genomförts, men behov kvarstår. Skolverket anser att detta ingår som en naturlig del i myndighetens planering.

5.6.4 Definition av yrkespaket på introduktionsprogram

Skolverket tillstyrker utredningens förslag till definition av vad som avses med en sammanhållen yrkesutbildning på ett introduktionsprogram. Förslaget överensstämmer med definitionen av en sammanhållen yrkesutbildning i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och i särskild utbildning på gymnasial nivå. Skolverket är positiv till den enhetliga regleringen och den harmonisering mellan skolformerna som den innebär. Det är samtidigt något oklart om utredningen tänker sig specifika yrkespaket inom

---

¹ Värt att notera är dock att endast en yrkesexamen bedöms ligga på SeQF4

introduktionsprogrammen eller om tanken från utredningens sida är att det är de av Skolverket och branschkunniga framtagna yrkespaketen inom komvux som även ska gälla för introduktionsprogrammen. Detta behöver förtydligas.

Skolverket är även positivt till att den minsta omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande (apl) och undantag från kravet på apl bör regleras och menar att regleringen bör införas i gymnasieförordningen.

5.6.5 Ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljning

Skolverket delar delvis utredningens bedömning om att det behövs ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljningar. Skolverket ser positivt på att stärka yrkespaketens roll och ställer sig bakom bedömningen att det på ett tydligt vis bör framgå i elevens individuella studieplan och i gymnasieintyget om en elev läst enligt ett nationellt yrkespaket. Orsaken till att Skolverket endast delvis delar bedömningen är att det i dagsläget finns vissa juridiska begränsningar som försvårar vidareutveckling av statistik om yrkespaket.

Av 1 kap. 7 § gymnasieförordningen framgår det vad som ska anges i den individuella studieplanen. Skolverket har inte något bemyndigande att föreskriva vare sig om innehållet eller utformningen av de individuella studieplanerna i gymnasieskolan. Om det ska införas en skyldighet att i den individuella studieplanen dokumentera att en elev läser ett nationellt yrkespaket bör en sådan uppgift därför regleras i förordningen.

Av 8 kap. 21 § gymnasieförordningen framgår det vilka uppgifter gymnasieintyget ska innehålla. Skolverket har ett bemyndigande enligt 8 kap. 28 § gymnasieförordningen att meddela ytterligare föreskrifter om utformningen av dokumentet. Om gymnasieintyget ska innehålla uppgifter om de nationella yrkespaketen bedömer Skolverket att det behöver göras ändringar på förordningsnivån för att Skolverket ska kunna föreskriva om detta i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:147) om utformningen av gymnasieintyg efter introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Tillräckliga förutsättningar för att utveckla statistik om yrkespaket saknas i dag. För att kunna utveckla statistik om yrkespaket behöver det dels framgå i gymnasieintyget att eleven har läst enligt ett yrkespaket, dels behöver gymnasieintyg utfärdas till alla elever som har rätt till ett sådant. Detta utgör nödvändiga förutsättningar för att Skolverket ska kunna ta fram statistik om yrkespaket på introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Uppföljningar som Skolverket gjort visar att det är oklart när olika dokument för studier på ett introduktionsprogram ska utfärdas.² Skolverket samlar redan i dag in gymnasieintyg. Skolverkets uppföljning visar att av de 7 300 eleverna som var inskrivna på ett introduktionsprogram hösten 2020, och som sedan övergick till ett nationellt program hösten 2021, skickades endast 2 000 elevers (27 procent) gymnasieintyg in till Skolverket. En förklaring kan vara att gymnasieintyg inte utfärdas eller i vart fall inte skickas in per automatik när en elev når målet, det vill säga vanligen då kurserna som behövdes för övergång till ett nationellt program är avklarade.

Skolverket vill i sammanhanget särskilt påpeka att myndigheten tidigare undersökt och påtalat vikten av att samla fler betygsdokument som gymnasieintyg i universitets- och högskolerådets nationella betygsdatabas Beda.³ Skolverket ser positivt på att Universitets- och högskolerådet (UHR) nu har fått i uppdrag av regeringen att utöka databasen Beda så att samtliga gymnasieelevers betyg kan samlas i en databas. Uppdraget möjliggör att aktörer som anordnar komvux, folkhögskola och yrkeshögskola lättare ska kunna få tillgång till aktuella gymnasiebetyg vid antagningar till respektive utbildningsform.⁴ Om samtliga gymnasiebetyg samlas i en databas minskar det kommunernas uppgiftslämnarbörda och möjliggör för bättre statistikuppföljningar.

5.6.6 Yrkesutbildning på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan ska ingå i samverkan i lokala programråd

Skolverket tillstyrker utredningens förslag att 1 kap. 8 § gymnasieförordningen utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv i lokala programråd även ska omfatta yrkesutbildningar som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.

Skolverket är positivt till en uppföljning av de lokala programråden men anser inte att myndigheten behöver få ett särskilt uppdrag om detta. Behovet av uppföljningar bör tas med i den återkommande planeringen inför kommande verksamhetsår.

5.6.7 Ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas

Skolverket är inte övertygad om att det är ytterligare reglering av introduktionsprogrammet som behövs och menar att det rådande friutrymmet är en av styrkorna med programformen. Skolverket ställer sig samtidigt bakom behovet av ytterligare utveckling av introduktionsprogrammets funktion, och myndigheten noterar det angelägna i att fler elever ska få bästa möjliga

---

² Skolverket (år 2021). *Yrkespaket i gymnasieskolan*. Rapport 2021:1

³ Skolverket (2018). Förstudie om betygsdatabas för rätten till behörighetsgivande utbildning inom komvux.

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Universitets- och högskolerådet (regeringsbeslut 2020-12-17).

förutsättningar att nå målen med sin utbildning. I en eventuell utredning är det angeläget att frågor om ytterligare reglering och nationella standarder övervägs noga och inte minskar förutsättningarna för individuell anpassning utifrån enskilda elevers behov.

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Utredningen föreslår att ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas de gymnasie- och gymnasiesärskoleelever som avser att avsluta sin utbildning i förtid, eller som riskerar att slutföra sin gymnasieutbildning utan att nå en examen eller behörighet till ett nationellt program.

Skolverket menar att detta är angeläget och borde vara ett naturligt förfaringsätt redan i dag i motsvarande situationer utifrån dagens regelverk. Av 2 kap. 29 § skollagen framgår det redan i dag att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Utredningen framhåller att förslaget ska ses som ett förtydligande av vad som redan i dag ingår i huvudmannens skyldighet när det gäller studie- och yrkesutbildning.

Skolverket sympatiserar med utredningens intentioner och delar utredningens beskrivning av såväl faktiska brister som behov av utveckling av det stöd och den vägledning som erbjuds. Det är dock, enligt Skolverkets mening, inte rimligt att allt för detaljerat reglera vid vilka tillfällen under studietiden som en elev ska ges studie- och yrkesvägledning. Skolverket vill snarare trycka på vikten av att sådana aktiviteter bör på olika sätt pågå kontinuerligt under hela studietiden. För den aktuella elevgruppen är det av naturliga skäl särskilt angeläget att detta fungerar. Var och när studie- och yrkesvägledning behövs bör enligt Skolverkets bedömning även fortsättningsvis vara huvudmannens ansvar att bedöma.

6.6.2 Översyn av läroplaner och stöd till huvudmän gällande samverkan

Skolverket delar utredningens bedömning att myndigheten bör se över hur huvudmännen kan ges stöd i arbetet med att underlätta övergången till komvux för elever som inte når målen med sin gymnasieutbildning.

Utredningen gör bedömningen att skrivningarna i läroplanerna gällande samverkan mellan gymnasie- och gymnasiesärskolan och komvux bör ses över. Skolverket vill påpeka vikten av att en eventuell revidering sker vid en större samlad översyn av läroplanen och inte som en enskild insats. Det uppfattas som negativt av såväl huvudmän, skolledare och lärare om läroplanen omarbetas med alltför korta intervaller och det försvårar implementeringen.

6.6.3 Förtydligande om åldersgränsen till komvux

Skolverket tillstyrker utredningens förslag att bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, justeras samt föras upp från förordning till lag. Myndigheten vill samtidigt peka på vikten av att detta är något som endast bör kunna göras i undantagsfall. Det får inte riskera att påverka gymnasieskolans ansvar för att elever fullföljer sin utbildning.

Skolverket har noterat att det är väldigt olika hur huvudmän tillämpar bestämmelsen i dag. Om den skulle omformuleras kommer det i ett initialskede att behövas stödande insatser från Skolverket. Detta kan anses ingå i Skolverkets löpande planering av implementeringsinsatser och det saknas därför behov av ett särskilt uppdrag.

6.6.4 Stärkt stöd i komvux

Skolverket delar utredningens bedömning att elevernas rätt till stöd och elevhälsa i komvux behöver stärkas och att en statlig utredning bör se över det samlade behovet av stöd och elevhälsa inom komvux. Behovet av rätt till stöd och elevhälsa har påtalats i tidigare utredningar och är något som Skolverket i dag har ett uppdrag att kartlägga inom komvux.

Skolverket delar även bedömningen att myndigheten bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolverket vill i detta sammanhang peka på att behovet av kompetensutveckling för lärare inom vuxenutbildning är stort. Detta visar sig bland annat genom det stora intresset för Skolverkets skolutvecklingsinsatser inom området.

6.6.5 Behov av utredning av åldersgränsen

Skolverket delar utredningens bedömning att en statlig utredning bör se över åldersgränsen för det kommunala aktivitetsansvaret och att översynen med fördel kan ingå i en utredning om stärkt stöd i komvux.

7.3.1 Bestämmelsen om studie och yrkesvägledning ska förtydligas

Skolverket tillstyrker förslaget om att bestämmelserna i skollagen om tillgång till studie- och yrkesvägledning ska tydliggöras med följande kommentarer. Det är positivt att det framgår att elever ska ha tillgång studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal.

Skolverket är även positivt till att det tydliggörs att studie- och yrkesvägledningen ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Myndigheten noterar dock att det i förslaget till bestämmelse anges att studie- och yrkesvägledning ska vara en del av skolans *systematiska* kvalitetsarbete medan det i 2 kap. 25 § skollagen endast anges att elevhälsan ska vara en del av skolans *kvalitetsarbete*. Bemyndigandena i exempelvis 4 kap. 6 a § skollagen och 14 kap. 3 § gymnasieförordningen avser det systematiska kvalitetsarbetet. Begrepps användningen som helhet behöver vara tydlig och eventuella skillnader bör ses över.

7.3.2 Det behövs mer kunskap om stöd i gymnasieskolan

Skolverket delar delvis utredningens bedömning vad gäller kartläggning och kvalitetsgranskning av stödåtgärder och stödbestämmelser. Skolverket förbereder för närvarande flera egenutvärderade studier som på olika sätt kommer att beröra huvudmännens kompensatoriska uppdrag, vari stödåtgärder ingår. Det är troligt att gymnasieskolan kommer att omfattas i dessa studier, även om den exakta utformningen inte är fastställd ännu.

Skolverket delar bedömningen att en kvalitetsgranskning av tillämpningen av stödbestämmelserna i gymnasieförordningen bör genomföras.

7.3.3 Förlängd undervisning ska beslutas inom ett åtgärdsprogram

Skolverket tillstyrker utredningens förslag att det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ramen för ett åtgärdsprogram. Skolverket delar analysen att förlängd undervisning är en åtgärd som utgör ett särskilt stöd, eftersom det krävs en pedagogisk bedömning samt att åtgärden kan vara varaktig och omfattande.

Skolverket delar utredningens bedömning att den ersättning som eventuellt ska utgå för elever som beviljas förlängd undervisning bör utredas vidare eftersom det i dag ser olika ut bland huvudmännen när det gäller den här frågan.

7.3.5 Möjligheter att få undervisning i komvux som gymnasieelev

Utredningen bedömer att Skolverket bör tydliggöra vilka möjligheter det finns för gymnasieskolor att samverka med komvux för att organisera samläsning för gymnasieelever som behöver läsa om en kurs, som ingår i elevens individuella studieplan. Skolverket delar denna bedömning men konstaterar att det finns en del friktioner. Det är till exempel viktigt att ta i beaktande skillnaderna mellan skolformerna och dess konsekvenser för den enskilde eleven. Inte minst gäller detta elever i gymnasieskolan som är i behov av särskilt stöd.

8 Ikraftträdande

Skolverket tillstyrker utredningens förslag och bedömning gällande ikraftträdande med följande kommentarer. Skolverket vill framföra att det inte framgår med tillräcklig tydlighet hur övergångsbestämmelserna ska tillämpas när det gäller sammanhållna yrkesutbildningar. Om avsikten är att bestämmelserna ska tillämpas på utbildningar som påbörjas efter den 1 juli 2024 bör det tydligare framgå av ordalydelsen (jfr prop. 2021/22:159).

På Skolverkets vägnar

Peter Fredriksson
Generaldirektör

Per Fermvik (Föredragande)
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även chefsjuristen Eva Westberg, avdelningschefen Anna Westerholm och enhetschefen Jan Rehnstam deltagit.